

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Inspekția școalelor noastre.

Inspekția școalelor noastre primare românești e o chestie, călărită a avea de multă vreme atît în presă cît și în corporațiile noastre bis. În momentele de față, însă, fiind sulevată și în congresul nostru național bisericesc, unde s'a decis instituirea revizoratului școlar, se discută par'că mai cu nădejde decît altedăți. Curioase mi-se par cele din urmă două articole din »Tribuna» unde un »prietin al școalei» rezonează c'ar fi mai bine să remină și mai departe inspekția școalelor noastre confesionale în sarcina inspectorilor legali de pân'acum, a protopopilor, cărora să li-se dea în viitor și lea fa ce-ar fi să se dea cîteunui singur revizor diecezan; căci, cum se zice acolo, »toți protopopii laolaltă pot face mai multă ispravă decît un singur inspector școlar în fiecare dieceză». Carevasăzică, nici nu s'a pus în practică noua instituție a revizorilor școlari, pînă s'au și ivit »prieteni școalei» să reclame earăși status quo, nu cumva să se treacă autoritatea școl. dela prtopopi la — »laicime».

Intreb însă pe »prietinii școalei»: nu le-a fost deajuns timpul dela intrarea în vigoare a Statutului Organic spre a se convinge că a fost o fatală scăpare din vedere cînd nu s'au așezat și în legea bisericii noastre revizori școlari *experti*, fie din cler, fie dintre mireni, irelevant, dar să fie p'cepători în ale școalei, spre a putea, nu numai a trage pe învățator de ureche, cînd nu

ascultă de maimarii săi, ci să aibă și de unde să-i dea povețe și îndrumări lăuntrice în ale învățămîntului. Eată dece mi-se pare mai potrivită ideea sinodului eparhial din Caransebeș, care a decis că postul de revizori școlari să se ocupe »prin concurs» adevă prin a-și arăta concurentul calificația, reală, nu numai cea de pe hîrtii, câștigate uneori eac'așa, abuzalea, ci să-și arate, cine poate, și în practică abilitatea de îndreptător al învățămîntului. Cutoateasta cînd se arată în »Tribuna» că sinoadele eparhiale din Sibii și Arad au decis instituirea revizoratului școlar, de dieceza Caransebeșului nici nu se face pomenire, par'că în sinodul eparhiei noastre nici n'ar fi fost vorba de această chestie arzătoare, deși să se știe că aici în dieceza noastră, s'a ventilat mai întăi ideea revizoratului școlar, încă în anul 1896 într'o adunare generală a Reuniunii inv. ținută la Lugoj, cum se va ști, poate, și aceia că tot aici s'au instituit mai întăi, prin neuitatul episcop Ion Popazu, încă la 1868, și comisarii școlari konzistoriali, de cari s'au instituit cu vremea și în celelalte dieceze. Să se știe mai departe că pestetot școala românească în dieceza noastră, care are pe teritorul ei și cea mai veche (și mai puternică) Reuniune învățătorească rom. din patrie, dacă ar fi să se măsoare vr'odată cu cele din alte dieceze, n'ar rămînea îndărătul altora. Și dacă totuși n'am avut norocul ca aici în dieceza noastră să fim văzut mai întăi realizată această

»născocire», reclamată a avea de necesități arzătoare, pricina o găsim în refractarismul bizar al unora din dieceza noastră, cari n'au avut darul a putea străbate cu ochiul în preconizările vremilor întinerite. Și fiindcă, deci, n'au avut darul a vedea mai departe în viitor, socotim că-i deajuns a fixa uumai refractarismul »unora», fără a-i mai scoate la vedere publică, unde n'ar avea să se dezvinovățiască cu alta, decît cu prejudecata ori pînza de pe ochii susținătorilor lor.

Atîta ca parte istorică a chestiunii. Încolo o să mai revenim, după ce vom vedea cum se dezvoltă chestiunea revizoratului școl. în dieceza noastră, unde avem mare nădejde că acum, subt noul ei ocîrmuitor, vom fi feriți de atîtea întrelăsări. Deocamdată observăm numai atîta, că întîrzierea instituirii revizoratului școlar constituie pentru propășirea școalelor noastre o pagubă incalculabilă, ear strict la obiect vorbind, sîntem de părere că ar fi negreșit mai bine să fie în fiecare dieceză 3—4 decît numai un singur revizor școlar, deoarece un singur revizor defapt nu poate rezbi să viziteze, barem odată în fiecare an, toate școalele primare dintr'o dieceză întreagă. Însfîrșit cîți, cine — și cum să fie revizorii școlari, atîrnă de chibzuința prealabilă a antestătorilor noștri, cari nu mai au ce zăbovi cu rezolvirea acestei chestiuni de supremă importanță pentru viitorul școalelor noastre românești.

Gheorghe Jianu.

FOILETON.

Aviatorii Români.

(Articol științific publicat de Principele Carol al României sub pseudonimul *Cadere* într'o revistă rom.)

Din momentul în care Santos Dumont a parcus în aeroplan ceî 220 m., (Sept. 1906), întreaga tinerime sportivă a fost cuprinsă de un dor: să zboare!

Progresele uimitoare săvîrșite de acest sport a deșteptat, cam tîrziu dar destul de intens, și la noi Români dorința de a zbura; acum numărul aviatorilor Români sporește din zi în zi. E timpul să-i trecem aci în revistă.

Cu cîteva zile înaintea primului zbor al lui Blériot la București (26 Octombrie 1909), cunoscutul și îndrăznețul sportsman Prințul G. V. Bibescu primise un aeroplan Voisin. Acest aparat a fost experimentat vre-o săptămînă după sosirea sa; dar fie din neexperiența pilotului, fie din slaba putere a motorului, n'a dat rezultate satisfăcătoare și aparatul a fost trimis îndărăt la fabrică. După această încercare, înfocatul aviator a plecat în Franța spre a face școală de pilotaj cu un aparat Blériot XI.

O lună după aceia s'a întors cu brevetul de pilot. Abia ajuns în țară, a și făcut cîteva încercări, cari din cauza unui vînt, destul de puternic, n'au reușit dupăcum ar fi dorit publicul ce venise spre a asista la experiențe.

Cel mai frumos zbor, pe care l-a făcut în țară, a fost de vre-o 2 km. 500 m. la o înălțime de 5—7 m.)! Acum cîteva zile Prințul Bibescu a plecat la Paris spre a cumpăra un motor pe care-l

va monta pe un aparat nou, propria sa invenție. Cutoatecă zborurile Prințului Bibescu n'au fost cele mai frumoase din România, totuși are neîntrecutul merit de a fi primul Român, care a zburat în România, și primul Român care și-a luat brevetul de pilot. El a deschis la noi lista aviatorilor, care sperăm că va conține încurind multe numiri din lumea sportivă română.

Un alt Român, d-nul Visoțki a adus un aparat, H. Farman, pilotat de G. Osmont, care va face mai multe zboruri în diferitele orașe din țară. Pilotul fiind angajat pe 6 luni, va forma mai mulți piloți români.

Tot aci mai trebuie pomenit un al treilea Român, d-nul Cerchez, grație căruia avem un minuscul aerodrom la Chitila. Acest domn cu gîndul să se îmbogățiască, va aduce totuși un mare ajutor la avîntul aviației la noi. El a comandat mai multe aparate și anume: cîteun »Antoinette», »Demoiselle», »Santos Dumont», »H. Farman», »Voisin» și »Wright» pe cari va forma mai mulți piloți. Din nefericire sîrșim lista aviatorilor români, cari au zburat cu aparate inventate de alții și să trecem acum la cei cari au construit sau inventat aparate, și pe cari sperăm să-i vedem încurind plutind pe deasupra Bucureștilor.

În capul acestei liste vom pune pe d-nul locot. Rodrig Goliescu care a zburat cu un aparat, numit de dînsul »Avioplan», cu aripî enorme ca ale unei păseri, dar fără roata înșurupătoare. Avioplanul Goliescu, bazat pe o teorie generală găsită de d-sa, dar a cărei valoare științifică este cam dubioasă, a reușit totuși să zboare la Juvissy. În zborul ce l-a efectuat a ajuns la o înălțime de 50 de metri. A fost unul din singurele aparate ce a

zburat din prima încercare, însă cînd a aterizat, și-a rupt o aripă.

Se zice că rezultatul a fost așa de frumos, încît fabrica de unde își luase motorul, l-a propus să-i cumpere invenția

Un alt inventator, inginer Aurel Vlaicu, a construit în Arsenalul Armatei un aeroplan care va fi experimentat zilele acestea. Acest aparat e format dintr'un tub de aluminiu, de lungime de 13 metri. Pe acest tub sînt fixate două aripî de 5 metri lungime și 2 m. 80 cm. lățime. Înaintea pitolului este cirna de adîncime, lată de 1 metru și 20 cm., și lungă de 3 metri; tot acolo e și cirna de direcție cu două planuri verticale. Propulsivitatea aparatului este asigurată prin 2 elice de 280 m. diametru, cu înaintare de 350 m. și cari se învîrtesc în senz contrar cu o viteză de 400—450 tururi pe minut. Forța motrice e dată de neîntrecutul motor rotativ Gnôme de 50 HP, care ține toate recordurile lumii.

Centrul de greutate este așezat la 120—150 m. sub centrul de susținere, și deci d-nul Vlaicu nădăjduște să obție stabilitatea automatică. Această stabilitate a dobîndit-o cu modelele mici, dar la un aparat mare condițiunile sînt cututul diferite. Înafară de acestea, aparatul e calculat să zboare pînă la o viteză de 120 km. pe oră și să poată ajunge la o înălțime de 2000 m. Greutatea aparatului este de 110 kg., cel mai ușor aparat cunoscut. Lumea sportivă așteaptă cu mare nerăbdare regularea aparatului.

E încă un punct la care mi-se pare că d-l Vlaicu nu s'a gîndit: va fi el oare capabil să-și piloteze aparatul? căci nu e un lucru tocmai simplu. Unul dintre cei dintăi aviatori, bietul

CORESPONDENȚĂ.

Zagreb, 10 Iulie 1910.

Onorată Redacțiune,

La strigătul nimerit al „Progresului” nostru din Oravița, *Vrem teatru*, grăbesc a repeta ce-am mai spus-o și altora: Am și eu 2 copii, cu talent și aptitudini, cum mi-i laudă și străinii, cari de 10 ani joacă la teatrale germane din străinătate.

Am fost rugat Societatea fondului de teatru, Asociațiunea, persoane marcante din București, să se îndure a da și fiului meu *Gheorghe* o bursă pentru a-și putea întregi educația și în limba română, căci, plecând d'acasă din Sibii, când a fost copil de 8 ani, în străinătate n'a avut prilej a se putea cultiva în dulcea limbă românească, spre a putea fi angajat la teatrale noastre românești. Ear pentru o fică a mea, *Hella Matheiu*, care a ajuns a fi apreciată în cercurile competente de prin Germania, și știe bine românește, tot înzădar am cerut vr'un angajament la ai noștri.

Înzădar m'am adresat, ca o mamă îngrijorată a duor artiști români, căci d-nul Blaga, secretarul Fondului de teatru mi-a refuzat rugarea, ear dd. fiertat Vulcan și actualul președinte Mihai nici de un răspuns nu m'au învrednicit. Deci, dacă artiști formați ca și copiii mei nu ajung nici a fi luați în seamă de ai noștri, rămânând a se zbućiuma, ei deoparte, în serviciul străinilor, și mama lor în dorul ei legitim d'a-și vedea copiii unde le este locul, pe dealtăparte, Vă întreb către cine exlammai: *Vrem teatru*? De unde să luați actorii pentru alcătuirea trupei, contemplată de vr'o jumătate de secol?

Alexandrina I. Matheiu.

IGIENĂ.

Despre nutriție.

Corpul se nutrește prin mîncări și beuturi. Unele lichide, cum e apa, alcoolul, îndată pot trece în sînge, fără de a suferi vr'eo schimbare, pînăcînd altele, cum e laptele, oleiul. Înainte de a ajunge în sînge, sufer prin mistuire o schimbare, adecă le dizolvă (topește) sucurile de mistuire.

Cu introducerea mîncărilor în gură se începe procesul de mistuire, și se sfîrșește prin eliminarea (lăpădarea) materiilor cari nu pot fi primite în sînge. Toate organele cari se îngrijesc de mistuire, cum sint: stomacul, esofagul, (țava mîncărei) beșica veninului, intestinalele (mațele), pancreasul le numim aparatul digestiv (de mistuire). Ca aparatul de mistuire (această masină vie) să fie în ordine, e de o însemnătate decizivă pentru sănătate. Toate acestea depind dela om. Cel mai însemnat organ sint dinții. Toată ziua trebuie să-i curățim. Dinții unora sint mai rezistenți

decît ai altora. Cauza cea dintîi, că dinții cad și devin găunoși vine deacolo, că remîn remășițe de mîncare între dinții, cari putrezesc. Putrezirea mîncărilor atacă cu încetul dinții și formează o găurice micuță ce se lățește din ce în ce tot mai mult. Dacă dimicăm bine, atunci am căștigat jumătate din mistuire, și chiar deaceia să ne îngrijim de susținerea dinților. În toată seara înainte de a ne culca să curățim cu o perie aspră dinții, atît partea dinafară cît și cea dinlăuntru. Dacă am curățit dinții cu peria seara după mîncare, atunci în dimineața următoare e destul să ne clătinăm gura. Un om cuminte nu folosește nici cînd prafurile, sau apele de dinți recomandate prin reclame, decît numai apă curată. Dacă am luat mai întîi apă în gură, atunci o ținem atîta pînăcînd s'a încălzit puțin, și după aceea o împingem cu limba printre dinții. Cucit sint atacați dinții (găunoși), cuatît mai mult să-i ținem mai curăți, căci materiile putrezitoare au o influență dăunoasă asupra mistuirii și produc o respirație greoaie.

Cu dinții bine îngrijii trebuie să dimicăm mîncările foarte bine. Cudeosebire ceice sufer de o mistuire foarte slabă, căci sucii stomacului nu e în stare a mistui (topi) mîncările. Dacă dimicăm bine mîncările, atunci se inmoae prin bale.

În stomac prin izvorirea sucului gastric (stomac) din părții stomacului mîncările sufer schimbări și se dizolv (topesc).

Părții stomacului resorb o mare parte dintre alimentele lichide și le conduc la sînge. Remășițele le transmite stomacul la mațe. Golirea se întimplă așa că stomacul se mișcă fără de a simți în continuu spre mațul cel subțire.

Niciînd să nu ne „îndopăm” prea tare, căci sucii gastric nu poate mistui, așa ca mîncările nemistuite după 4-6 ceasuri produc o fermentație putrezitoare, și astfel ne simțim rău, ear prin asta ni-se strică sănătatea.

Un om cuminte nu se lasă sedus nici de cele mai gusturoase mîncări de a se prea sătura. Obiceul rău de a mîncă prea mult, cu vremea se rezună. Dacă stomacul e prea comprimat, cudeosebire cînd sintem prea sătui, atunci ia o poziție întoarsă înainte împedecîndu-i-se mișcarea regulată. Din mîncările prea compacte, nedimiccate îndeajuns, sau nemistuite din alte cauze se dezvoltă o putrezire a mîncărilor și prin aceea se naște o aprindere de părții stomacului. Această aprindere nu este altceva decît un cațar al stomacului, care se mai poate produce și atunci cînd mîncările sint prea piperate, papricate, prea sărate, sau dacă mîncăm prea acru, și în cele mai multe cazuri *dacă bem prea mult alcool*. Dacă ne reținem de a mîncă mîncări prea compacte, supă și beuturi spirituoase, și bem mai de multeori în zi cîteo înghițitură pe apă, atunci catarul trece în 2-3 zile. Cele mai multe cataruri de stomac, nu sint

altceva decît o mistuire defecturoasă, cînd mîncările nu pot trece mai iute în mațe, eliminîndu-se regulat ce-i de prisos.

Mistuirea în mațe se întimplă chiar ca și în stomac. Mîncările mistuite în stomac se amestecă în mațe cu sucii intestinali, cu fierea (veninul) și cu sucurile pancreasului și astfel le dizolvă. Mîncarea dizolvată trece prin părții mațelor în sînge. Mațele, de o lungime de 9-10 metri, fac mișcări ca și cum se mișcă vermiți, și prin aceasta conduc mîncările (mistuite) mai departe. Mistuirea în mațe poate fi împedecată prin apăsare prin corsetare, și dacă ședem mult timp. Cel mai mare neajuns în mistuirea stomacului și a mațelor e că mîncările stau vreme îndelungată în mațe, și astfel se naște constipația (adecă nu avem scaun). Constipația are o influență stricacioasă asupra mistuirii, și urmarea e că avem dureri de cap, nu avem voe de lucru, și dacă durează mai multă vreme, atunci începe a suferi întreg organismul. Cauza e și că mîncăm prea multă pine uscată, prea mulți cartofi, friptură uscată fără legume, oriz, etc. Deocamdată ne poate ajuta cîteun purgativ (pentru urdinare), dar cine întrebunțează purgative regulat, vreme îndelungată, cu timpul i-se strică sănătatea.

Dr. I. Fometescu.

ECONOMIE.

Cum ferim semănăturile de pasări.

Revista „Agricultorul”, ce apare în Cernăuți, dă intrunul din ultimele sale numere următoarele sfaturi pentru a păzi semănăturile de paseri.

Se iau mai multe lădițe sau oale, în cari se pun cîteun rînd de nisip și cîteun rînd de semință, pînă-ce am uplūt lădițele sau oalele. După ce le-am umplut, le udăm și le acoperim bine, ca să nu dea șoarecii de sămînță și să nu le mănînce.

Cînd începe sămînța a încolți, o semănăm, și atunci n'avem teamă de pasări, căci lor nu le plac semînțele încolțite. Toate mijloacele întrebunțate nu sint deajuns, căci vrăbiile sint foarte obraznice și îndrăznețe și nu se tem de nimeni. Un mijloc foarte bun și potrivit îl putem cumpăra dela spițerie. Un chilogram de minium cu 60 bani. Și acuma ascultați, cum întrebunțăm acest mijloc. Semința ce-o avem să o semănăm o turnăm într'o oală sau într'un poloboc, ear deasupra acesteia turnăm apă rece și minium și amestecăm semința cu apa, pînăce a roșit semința. Apa din acest poloboc o luăm și o trecem printr'o sită, ear sămînța rămase în sită o punem la uscat pe o scindură într'o odăe caldă la soare, dacă-i afară timp frumos. După ce s'a uscat semința, o putem semăna fără grijă. Înumplîndu-se se ne rămîie, o putem ține pînă la anul, fără ca se ne temem că ea va încolți.

căpitan Ferber, a zis: „a imagina un aparat e ușor, a-l construi e ceva, dar a-l încerca e totul”; chiar el n'a reușit niciodată să fie stăpîn pe aeroplan. Mi-e teamă că dacă d-l Vlaicu ar suferi, Doamne ferește! un accident mortal din neștiință, nu s'ar găsi nimeni să-i urmeze experiențele cu un aparat neîncercat.

Am vorbit cu mulți sportsmeni de ai noștri despre acest aparat, și aproape toți sint pesimiști față de el! totuși am destulă încredere în matematici, spre a fi asigurat că aparatul d-lui Vlaicu va avea un deplin succes.

Înafară de acest aparat, care e cel mai important dintre toate aeroplanele românești, mai sint cîteva cari sint în construcție sau în proiect:

1. Biplanul „Brumărescu” în construcție, dar din lipsă de bani, și decî de motor, nu va putea zbura pentru moment. D-l Brumărescu se ocupă de mult timp cu această pasionantă chestiune. Aparatul său e plin de dispozitive ingenioase. Ceiace e mai interesant la acest aparat, e negreșit încercarea de o combinație între aeroplan și helicopter. D-sa a cerut un ajutor bănesc dela ministerul pã război, dar ofițerii dela secția aerostatică, oameni cari cutoatecă port numele, dar par'că nici habar n'au de chestiunile aerotehnice, au găsit de cuviință că nu trebuie ajutat acest inventator, care lucrează cu tot sufletul pentru această cauză. Direcția C. F. R. i-a pus însă la dispoziție atelierele sale.

2. Monoplanul „Ionescu”, o copie după aparatul Blériot, probabil va avea succese destul de satisfăcătoare. El va fi încercat încurînd, căci acest aparat, construit la noi, are calitatea de a avea și motor.

3. Aeroplanul „Mărdărescu” un dublu biplan în construcție.

4. Aeroplanul „Const. N. Gheorghiu”, care s'a încercat pînăcum ca model. Acest aeroplan va fi montat tot cu un motor românesc.

5. Aeroplanul „electric dirijabil”, brevetat de d-nul V. Dumitrescu asupra căruia n'am aflat încă amănunte.

Înafară de acestea un elev dela școala de poduri, d-l N. Iiescu, a inventat un stabilizator automat care să sperăm că va da rezultate bune.

Dar nu putem sfîrși acest articol fără a aminti începutul aeroplanelor, și pe cel mai important dintre toți aviatorii români, pe Traian Vuia (Român din Transilvania, doctor dela Facultatea din Budapesta, lucrează din 1903 la Paris; anul acesta a inventat o simplificare la motoarele de explozie care ușurează motoarele într'un mod considerabil) Într'un articol din „Viața Socială” Nr. 4, Vuia ne descrie încercările sale, trecute din păcate prea repede în uitare.

Eată pe scurt ce ne povestește: convins dela început de rolul vitezei în lansarea și ridicarea aeroplanelor, Vuia a prezentat încă în primăvara anului 1903 Academiei de Științe din Paris, un studiu despre „Importanța lansării aeroplanului pe roate”; acest studiu a fost pus însă la dosar. În același an a și început construcția unui aparat, care nu fu terminat decît trei ani mai tîrziu, în toamna anului 1905.

Experiențele se începură în primăvara anului 1906. Prima experiență fu făcută în ziua de 18 Marte (Santos Dumont a făcut primul zbor al său

în ziua de 7 Septembrie, adecă după Vuia); aparatul zbură ușor, dar în lipsa de îndemînare a pilotului, aparatul fiind aruncat într'o țarină, fu stricat. În ziua de 19 August se făcu o nouă încercare; aparatul se ridică la o înălțime de 4 m., și străbătu o distanță de 24 m. Vuia zburase înainte chiar ca Santos să-și fi imaginat aparatul său; eată ce scrie revista „L'Aerophile” (Aerophile e journal oficial al Aero-Clubului Francez) din Februar și April 1906: „În momentul, cînd experiențe de același gen sint în curs de a fi executate, sau pe cale de preparație, e foarte drept să ne aducem aminte, că Vuia e primul la noi (în Franța), care a încercat în realitate cu un aparat destul de mare pentru a putea ridica greutatea unui om, lansarea directă a unui aeroplan montat pe un car purtător și împins prin o elice aeriană etc”...

Vuia a fost înafară de aceasta primul care s'a gîndit să monteze un aeroplan pe roate; și vedem că ideea s'a triumfat; acum chiar mai multe aparate Wright sint montate pe roți. Înafară de aceste recorduri cari ne sint povestite de Vuia în persoană, putem însemna următoarele:

Sigur că va interesa pe cititor să aibă cîteva date despre acest aparat dintru început: e un monoplan cu două aripri ca de liliac, de o lungime de 3'95 și o lățime de 2'40, în total 17 m.; elicea de un diametru de 1'30 și pasul de 1'10 m. era așezată înaintea aviatorului; greutatea aparatului era de 215'10 kg.

„L'effort de Vuia, à cette heure difficile et avec des moyens d'action restreints, fut des plus méritoires. Il a été un bon serviteur de la grande

Apel.

În numele și cu autorizația comitetului cercual pentru ajutorarea unei părți a locuitorilor din comitatul nostru, nenorociți prin catastrofa potopului din 13. Iunie a. c., ne adresăm cu toată încrederea la sentimentul de jertfă și iubirea de oameni a populațiunii din Oravița și împrejurime, care din îndurarea providenței dumnezeiești a rămas scutită de năpraznicia acelei catastrofe.

Considerând cea mai neagră lipsă a inundațiilor, vă rugăm să săriți grabnic în ajutorul celor ce așteaptă cu ochii ridicați în sus mila semenilor lor, îndurându-vă a ușora în disperarea lor înfiorătoare pe cei loviți de nenorocire. Primim cu mulțumire și cele mai mici daruri, astfel că prin silințele și ajutorul nostru al tuturor să putem alina suferințele fără seamăn ale semenilor noștri, scăpându-i la vreme împreună cu familiile lor de sigura perire.

Darurile milostive ne rugăm a se trimite ori deadreptul la președintele comitetului: notar public reg. *Dr. Paul Fitz*, ori unuia dintre institutele noastre care a primit autorizația de a aduna aceste ajutoare, ce sînt a se preda împreună cu colectele până la 15. August a. c. la mîna susnumitului preșident.

Liste de colectare se găsesc la următoarele institute:

- 1 Direcțiunea Societății Căilor ferate de stat austro ung. (le șefcontabilul Cornel de Révay)
2. Cassa de păstrare s. p. a. din Oravița.
3. „Oraviciana“ s. p. a.
4. Banca comercială și industrială din Oravița.
5. Banca poporală (Volksbank).
6. Reuniunea de teatru și casină din Oravița.
7. Reuniunea de tir.
8. Reuniunea de cîntări și muzică.
9. Corporația industriașilor din Oravița.
10. Reuniunea de binefaceri a femeilor.
11. D-nul notar Baltazar Bastius.

cause. Gardons lui son petit coin d'histoire; il l'a vaillamment conquis" (Inercarea lui Vuia într'această oră grea și cu mijloacele de acțiune restrînse, a fost dintre cele mai laudabile. El a fost un bun slujitor al marelui cauze, să-i păstrăm un mic colț în istorie; i-a câștigat cu vitejie).

Dar din nenorocire Vuia fiind sărac, n'a putut urma experiențele sale. Vom zice însă împreună cu „Aerophile“:

Așa a fost cu Vuia, el n'a putut înainta din cauza lipsei de bani... E rușinos că nu i-s'a întins nicio mînă într'ajutor și a fost silit să întreprindă, din cauza lipsei, niște experiențe cari ar fi adus glorie României de peste țări și peste mări. Sînt destule averi mari în România și bogătașii noștri dau destule parole pe fleacuri; însă niciunul nu s'a gîndit să ajute pe tinerii inventatori români. În Franța nu-i bogătaș care să nu fi dat măcar 500 lei, spre a înființa un premiu de aviațiune. Români, cînd au trebuință de un ajutor, se duc la stat, sînt „lipitorii statului“ și aceasta numai din cauza bogătașilor noștri cari nu dau nimic pentru interesul național și pentru știință. Căci aci e chestiune de patriotism, atunci cînd orice țară încearcă a se distinge în aviațiune și cînd peste tot se fac sacrificii mari de vieți și de bani pentru această „mare cauză“.

O! Români, ieșiți din scepticismul vostru, și ajutați pe aceia cari sînt meniți să facă a filii pe cîmpul nesfîrșit al văzduhului drapelul patriei!

Nu uitați că acela care a deschis drumul pe care pășesc acuma atîția oameni celebri, a fost un Român.

Cadéro.

În comunele externe sînt a se administra dăruirile la mîna notarilor comunali unde se vor introduce în lista de colectare. Toate milosteniile se vor publica la timpul său în foile noastre locale.

Oravița, la 12, Iulie 1910.

În numele comitetului executiv.

Dr. Paul Fitz m. p.
preșident.

Ilie Trăilă m. p. **Iuliu Bauer** m. p.
v. președinte. v. președinte.

Victor Szerb m. p.
secretar.

CRONICA.

Oamenii cu suflet, cari vor contribui cu abolul lor la ajutorarea fraților noștri Almăjeni cari năpăstuiți de potop, gem în croncănitul înfiorător al corbilor după ajutor, pot da ori trimite milostenii la adresa »Oravicianei«, care va administra sumele adunate comitetului central al județului, în fruntea căruia se știe că-i și bunul nostru Arhieru Dr. Miron E. Cristea, ca conpreșident.

Banca noastră „Oraviciana“ a votat pe seama inundațiilor: 1000. cor. Sparcassa bătrînă: 2000 cor. Vom publica pe rînd cu numele pe toți dăruitorii din localitate.

Frauenverein-ul din localitate arangează mine, Duminecă seara, în Grădina de tir un mare festival sub egida doamnelor *Bibel* și *Méhes* în beneficiul inundațiilor.

Bravi! choriști din *Ciclova-montană* și-au cumpărat o casă națională, pentru indeletnicirile lor culturale. Frumos!

La întrunirea învățătorilor din protopresbiteratul Orăviții, ce se va ține mine, Duminecă d. a. în *Comoriște*, învățătorul *Alexe Jianu*, președintele despărțămîntului, va arăta colegilor săi cum are să se poarte biroul oficiului învăț. confesional.

Pentru palatul justiției ce se va ridica încurînd aici în Oravița s'au terminat deja planurile și deșeurile cu peste jumătate de milion.

Chestia iluminăției orașului nostru, cum se vede, earăși a dat de obstacole.

Tînărul *Moisă Ienciu* din *Călnic*, a făcut la Cernăuț doctoratul în teologie. Felicitări!

În Anuarul gimnaziului din Beuș, directorul *V. Dumbravă* publică un studiu interesant despre numirea localității „Beiuș sau Biuș“.

Deovremecoaci nu mai prea vezi prin orașe preoți fără reverență. Li-s'a poruncit din partea stăpînirii ierarhice să se presinte „conform stării lor preoțești“, cu care nu se potrivește, însă, nici lanțele de aur dela ceasornic, ce le afirmă falnic, mai ales pe brînele roșii. În România bunăoară nu i-ar da nici în gînd v' unui preot ortodox să se împodobiască în acest mod, nepotrivit cu smerenia pilduitoare a păstorului sulețesc.

Băeții cari au să treacă din cl. IV. a școalelor civile în clasa V. de liceu au să facă examen de primire din limba latină, din botanică și din istoria patriei dela 1526 încoaci.

La *Ciclova-montană* a ars scrum casa *Mihaï Stroia*.

Credința deșartă a Răcășdienilor ține recordul. Un preot tînăr povestește că acolo în fiecare an, Joia după Rusale, se face „pomana lui Dumnezeu“, la care întreg satul aleargă cu bucate; babele pun oale mari la foc, și la masa întinsă, în cîteo uliță laturalnică, preoții satului în capul mesei binecuvîntă hrana și beutura ce se aduce „jertfă lui Dumnezeu“. Ear în Dumineca de după Rusale se serbează regulat în biserică „Parastasul lui Dumnezeu“, pentru care poporul plătește și taxa regulată de 40 cor. adunată de „evlavioși“. Poporul-copil vrea așa — și nu se găsește cine să-i îndrepte voința către alte lucruri mai frumoase, mai folositoare?

Dr. Vlad, avînd a se înființa Sîmbăta trecută la o pertractare, înaintea județului din *Bozovici* unde a și fost pedepsit cu 400 cor., a trecut prin mai multe localități, însoțit de prietini săi din graniță.

Morarul *Rudolf Eckl* din *Ciclova-montană* a murit.

Turbată de gelozie, soția unui lăcătuș din *Stejerdorf* aflîndu-și bărbatul tînuind în grădină cu vecina sa, văduva *Ecatarina Ursulescu*, s'a apropiat tiptil de dinșii și i-a sturit, turnîndu-le amîndorora vitriol în obraz.

În bisericile fraților noștri din Macedonia s'a introdus — limba română.

Congresul slavilor, care a fost salutat și de însuși Tolstoi, a adus multe hotărîri pentru unitatea slavilor. Congresul proxim se va ține la Praga.

În „Drapelul“ încă se discută netemeinicia examenelor dela școalele noastre primare, pentru care ideea se năpustise „Severinul“ asupra prim articolului nostru „Secerișul“ din anul trecut.

În țara noastră au de gînd să înființeze încă 6 universități. Deci ori nimic, ori cu zalavata!

Se zvonește că clironomul nostru va vizita în Septembrie Ungaria.

La *Potsdam* a murit în etate de 98 ani vestitul astronom *Galle*, descoperitorul planetei Neptun.

D-nul *Dr. Alexandru Vajda-Voevod*, deputat în Camera ungară, s'a stabilit pe timpul veri la Karlsbad, Marktplatz, casa Zawojki, fosta locuință a d-rului Mera, unde dă consultațiuni pentru boale interne.

Din Paris vine vestea unui metod nou al doctorului *Doyen*, pentru vindecarea ofticoșilor.

În Austria stau să se revolte consumătorii împotriva măcelarilor, pentru scumpirea cărnii, dacă nu se va deschide cît de ncurînd granițele pentru importul cărnii din Balcani.

În părțile Săschiilor earăși s'au descărcat ploți torențiale, cari au pricinuit pîgubi enorme.

Din Bucovina au început a fi expulzați mulți lidovi, pe cari li ia acum sub scut Alianța izraelită din Paris.

La Constantinopol s'a descoperit un mare complot îndreptat încontra noului regim otoman.

Pentru îngrășarea vitelor, se capătă un admirabil praf, ce se pregătește aici în Oravița în farmacia „La Sf. Gheorghe“. Leacul acesta îngrășă cai, vite cornute și porcii, apărînd animalele preventiv de orice boale.

Bibliografie.

Carte didactică aprobată. Ministrul instrucției publice a aprobat sub Nr. 43,830/1910 *Curs practic de limba maghiară* partea I pentru el. 1. 2 și 3 și partea II pentru clasele 4, 5 și 6 scris în conformitate cu art. de lege XXVII/1907, precum și a planului de învățămînt și a instrucției ministeriale, emise sub Nr. 120,000/1908, de Iuliu Vuia inv. dir. fiecare parte cu 50 fileri, apărute în tipografia diecezană din Arad.

Recezentul ministerial a cvalificat aceste cursuri de *model*. „Ca cărți practice se numără între cele mai bune cărți de acest fel, în limba română nu cunosc tocmăi lucrare, care ar instrua limba maghiară pe elevii școalei primare după un metod atît de lămurit și ușor“.

Au apărut la „Minerva“ în București, frumosul volum de poezii „*Albastru*“ de *G. Tutoveanu*. Prețul 1 Leu.

Poșta Redacțiunii.

Petrache. Primit. În numărul viitor. Salutări!

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu**.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărează de pe față și de pe mini orceful de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuințate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt piăturile americane. Prețul 1 cor.

Valea „Bányavölgy“

loc pentru vilegiatură și scaldă Kneipp în Oravița (Banat)

e situată sub Marilla în mijlocul unei păduri întinse cu brădet.

Aer bogat în ozon, fără praf, și apă excelentă de izvoare. Salon de muzică și de lectură, muzică în parc, locuri admirabile pentru excursii. Diferite cure de apă rece, cum și un bassin de înotat de 70 metri de lung. Dușuri-Kneipp, massage și electrizări pentru îmbolnăviri ale sistemului nervos, cum și pentru îmbolnăvirea vaselor inimii singelui, a organelor de mistuire și resuflare (astma), reumatism, boale femeiești, dureri de beșică și de rărunchi etc.

Medic curant: Dr. Ludovic Méhes (român). Pension complet (vipt, locuință și serviciu): la zi, dela 4 coroane în sus.

Saisonul: dela 1 Mai până la 30 Septembrie.

Prospecte (și în limba română) se capătă la **Direrțiunea băilor „Bányavölgy“ în Oravița.**

Rezultatul alegerii

În mai multe rînduri am pus gînd și jurămînt că nicicînd nu mă voi mai despărți de prăvălia „Saubermann“, ear deodată, persfadat de un adversar, am ajuns la hotărîrea de a nu mai „alege“, pentrucă nicăiri nu se tîrgue măi bine decît la

BERTALAN SAUBERMANN

renumit deposit de coloniale, peste drum de Hotel Coroana Ung.

AVIZ.

La tîmplăria Iohan Formayer în Oravia

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra măi ieftin decît oricare. Pofțiți și vă convingeți!

Cele măi bune

căldări și cazane

se pot cumpăra, cu prețuri absolut omenești, la vechia și cunoscuta

Firma I. PURGAR

lîngă Moara de foc în 10-1 Oraviczabánya (Krassó-Szörény m.)

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile. Valori asigurate: 105 milioane cor. -- Despăgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor. Informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

Un ucenic (șăgîrt)

din casă bună, care să aibă și școală îndestulitoare, se primește la

MAX SITTNER

tîmplărie (Tischler) de mobile și pentru zidiri în Oravița.

10 porunci ale agronomului,

foarte însemnate în economie, le capătă ori cine gratis, franco posta, decî fără nicio cheltuială, cine scrie după ele la **Apotecarul Trnkoczy în Laibach, în Kraina, Austria.**

La

Banca „Plugarul“ din Cacova

s'au făcut măi schimbări.

Banca „**Plugarul**“ a devenit adevărata bancă a plugarilor, că ea are la conducere măi mult plugari.

Banca „**Plugarul**“ e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele măi ieftine se pot face la banca „**Plugarul**“ din Cacova.

După depuneri camăta măi mare banca „**Plugarul**“ din Cacova o plătește?

Împrumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 60%
- b) Pe cambii " " " " " " 6 1/2%
- c) " " " " " " al doilea " 70%

Depuneri se primesc la „**PLUGARUL**“ dela 1 cor. în sus. Se plătește camăta 5-5 1/2 și 60% după mărimea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele încontra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sînt înscriși până acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favorabile la banca „**Plugarul**“.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „**PLUGARUL**“ cu prețurile cele măi marî; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-friptă, se capătă la banca „**PLUGARUL**“.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „**PLUGARUL**“ în Surducul-mare.